

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปราชญ์ชาวบ้าน
ตำบลนาโพธิ์กลาง

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์กลาง
อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

ความหมายและที่มาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถือเป็นรากเหง้าที่บ่งบอกถึงความเป็นมาของท้องถิ่นหรือสังคมนั้น ๆ มีบทบาท หน้าที่ที่สำคัญในการส่งเสริมหรือพัฒนาภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นให้ดำรงอยู่และเกิดความภาคภูมิใจใน ผลผลิตของบรรพบุรุษ

เมื่อกล่าวถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน คนส่วนใหญ่มักจะมองว่าการศึกษาระบบเท่านั้นที่ดีที่สุด เพราะหลักสูตรการเรียนการสอนถูกจัดไว้อย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา แต่ ข้อเท็จจริงกลับตรงกันข้าม การศึกษาของชาติกลับประสบกับภาวะวิกฤต เช่น เด็กจบประถมศึกษาแล้วไม่ สามารถอ่านเขียนได้คล่อง เด็กมัธยมศึกษาบางคนหุนห่าวไม่เป็น ไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆในชีวิตประจำวัน ได้ดังนั้นจึงไม่สามารถหาวิธีการที่จะปรับปรุงอาชีพและความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น หากมีการนำเอาความรู้ จากภูมิปัญญาชาวบ้านมาหล่อหลอมรวมกับวิทยาการของสถานศึกษาก็จะสามารถสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ ดังนั้นการศึกษาจึงมี 2 วิธีทาง (Two – Way Communication) คือการถ่ายทอดความรู้จากสถานศึกษาไปสู่ ชุมชนและการนำ ความรู้จากชุมชนมาสู่สถานศึกษา จึงจะเป็นการบูรณาการการศึกษาแผนใหม่ดังนั้นหลักสูตร จึงควรมีเนื้อหา 3 ลักษณะเป็นองค์ประกอบ

วิชาที่เป็นสากล (Universal Content) เช่น คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์เป็นต้น

วิชาที่เป็นความรู้เกี่ยวกับชาติของตนเอง (National Content) เช่น ประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม

วิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น(Local Content)

ในการให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นของให้ความหมายดังนี้คือ

– ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีสติปัญญาที่สามารถนำความคิดมาใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิต สำหรับภูมิปัญญานั้นเกิดได้ทั้งทางตรงคือประสบการณ์ของตนเอง และทางอ้อมที่ได้จากการเรียนรู้จากผู้อื่นหรือความรู้ที่สั่งสมสืบทอดกันมา

– ภูมิปัญญาท้องถิ่น(Local Wisdom) หมายถึงผลงานอันเกิดจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่ร่วมกัน ดำเนินงานตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นในลักษณะกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เช่น กลุ่มสตรีกลุ่ม แม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มจักสาน กลุ่มคนพิการ

– ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ผลงานที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทย ซึ่งนับว่าเป็นคุณค่าที่สามารถนำไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อสังคมในระดับประเทศ ซึ่งบุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาหรือผลงานนั้นบางท่านเรียกว่าผู้ทรง ภูมิปัญญาไทย

กล่าวโดยสรุป ภูมิปัญญาดังกล่าว เกิดจากการสั่งสมการเรียนรู้เป็นระยะเวลานาน โดยการเชื่อมโยง วิทยาการ ต่างๆเข้าด้วยกัน การเรียนรู้ของชาวบ้านนี้ไม่เหมือนกับการศึกษาในระบบที่แยกวิชาต่างๆออกเป็น หมวดหมู่ แต่ชาวบ้านเรียนรู้หลายเรื่องในเวลาเดียวกันโดยไม่ได้แยกเป็นเรื่องราวเหมือนการศึกษาในโรงเรียน ประเภท ของภูมิปัญญา แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

ภูมิปัญญาที่เป็นนามธรรม หมายถึง ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆในการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย

ภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม หมายถึง ภูมิปัญญาที่ปรากฏเป็นผลงานจากการคิดค้นและประดิษฐ์ขึ้น สามารถ ประยุกต์แก่สายตาและนามาใช้ในการดำรงชีวิต การทอผ้า ดนตรีศิลปะ นอกจากนี้ยังมีการจัดกลุ่มภูมิปัญญา ท้องถิ่นออกเป็น ๔ กลุ่ม (กระทรวงศึกษาธิการ,กรมวิชาการ,กองวิจัย ทางการศึกษา,๒๕๔๐:๔-๕)ดังนี้

ภูมิปัญญาด้านคติความคิด และความเชื่อ

ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

ภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

ภูมิปัญญาด้านแนวคิด หลักปฏิบัติหรือเทคโนโลยีที่ชาวบ้านนำมาใช้ในชุมชน ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญานั้นเกิดขึ้นจากการหล่อหลอมความรู้ประสบการณ์ความเชื่อ ปฏิกิริยา สิ่งแวดล้อม สิ่งที่เป็นอิทธิพลมาต่อความสามารถของคน ดังนี้

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างที่อยู่รอบๆตัวเรา เช่นดิน ฟ้า อากาศ แม่น้ำ าสัตว์พืช เป็นต้นซึ่งก่อให้เกิดความคิด ในการประกอบอาชีพ

สิ่งที่เหนือธรรมชาติเช่น ความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์สิ่งสมมติต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดศาสนา

สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันและก่อให้เกิดเรื่องจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรม จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์วรรณกรรม

ผู้ทรงภูมิปัญญา เป็นผู้ใช้ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ต่างๆ ตลอดจนความชาญฉลาดในการเชื่อมโยงประสบการณ์จากอดีตให้เป็นผลงานขึ้นมาใช้ในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิตประจำวัน

คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

- สร้างชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรีให้แก่ชาติไทย
- สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อได้มีการพัฒนามีนักประดิษฐ์นำไปสร้างเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ และนำช่วยในการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันได้
- ช่วยสร้างประเทศชาติให้มั่นคง เป็นการให้ความเชื่อและกลยุทธ์ต่างๆที่เกิดจากภูมิปัญญาที่มีมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ ซึ่งถือได้ว่ามีส่วนช่วยให้ประเทศชาติของเราดำรงอยู่มาจนถึงทุกวันนี้
- ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ประเทศชาติได้แก่ผลงานจากหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กันนับว่าเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก ท รายได้ให้แก่ประเทศอย่างมหาศาล
- ชุมชนเข้มแข็งได้ด้วยภูมิปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและกฎหมายการศึกษา แห่งชาติได้กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งของ ชุมชนโดยการจัดการกระบวนการการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยโดยทั่วไป

- รวบรวมผลงานที่เป็นภูมิปัญญาไทย มีการเก็บรวบรวมผลงานภูมิปัญญาชาวบ้านและศิลปวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆไว้อย่างเป็นระบบซึ่งสามารถเป็นข้อมูลสืบค้นในการศึกษาเพื่อสืบสานแก่คนรุ่นหลังต่อไป
- ยกย่องผู้ที่มีผลงานด้านภูมิปัญญาไทย
- มีการควบคุมลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทย
- การจัดตั้งกองทุนภูมิปัญญาชาวบ้าน

การส่งเสริมครุภูมิปัญญาไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดเป็นนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ดังนี้ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูพร้อมมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษาและการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน บุคคลมี หน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะเสียภาษีและ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรม ของธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตาม กฎหมายบัญญัติรัฐ ต้องด าเนินการตามนโยบายด้านการศึกษาและด้านวัฒนธรรม โดยส่งเสริมและสนับสนุน ความรู้รักสามัคคีและปลูก จิตส านึกพร้อมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาติรัฐต้องส่งเสริมการ ดำเนินการตามนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและขยายโอกาสในการ ประกอบอาชีพของประชาชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาไทยเพื่อใช้ ในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ รัฐต้องด าเนินการตาม แนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ทรัพยากรพลังงานปัญญาและ ส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้นเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รวมทั้ง คุ่มครองทรัพยากรพลังงาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดเป็นนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาและยก ย่อง เชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

ครุภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญา ดังกล่าว มาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม และได้รับการยกย่องให้เป็น ครุภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

บ้านทุ่งนาเมือง ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
ชื่อ นายประเสริฐ สกุล วันสิดา

วัน/เดือน/ปีเกิด ๑๓ /กุมภาพันธ์ / ๒๕๐๕ อายุ ๖๒

การศึกษา ประถมศึกษา ๖ สถาบันการศึกษา โรงเรียนบ้านทุ่งนาเมือง

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๔๘ หมู่ที่ ๖ บ้านทุ่งนาเมือง ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม
จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๔๒๒๐

สภาพทางครอบครัว สมรส -มีบุตร ๒ คน

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้ด้าน การสานตระกล้าหวาย และตระกล้าไม้ไผ่

ผลงานที่ได้รับการยกย่อง

สามารถสานตระกล้าหวาย และตระกล้าไม้ไผ่ เป็นวิทยากร ในโรงเรียน เพื่อให้ความรู้แก่แก่นักเรียนและ
ชาวบ้านที่สนใจ

ชื่อ นางสาวลี สกุล พิลานนท์

บ้านทุ่งนาเมือง ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภोजึงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

วัน/เดือน/ปีเกิด ๒๒ /มกราคม / ๒๕๐๑ อายุ ๖๖

การศึกษา ประถมศึกษา - สถาบันการศึกษา -

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๓๐๐ หมู่ที่ ๖ บ้านทุ่งนาเมือง ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภोजึงเจียม

จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๔๒๒๐

สภาพทางครอบครัว สมรส -มีบุตร ๕ คน

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้ด้าน การทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ

ผลงานที่ได้รับการยกย่อง

สามารถทอผ้า และย้อมผ้าจากเปลือกไม้ต่างๆ เป็นวิทยากรให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงาน และชาวบ้านที่สนใจใน
การทอผ้า

ชื่อ นางเพ็ง สกุล กอแก้ว

บ้านทุ่งนาเมือง ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

วัน/เดือน/ปีเกิด - / - / ๒๔๙๖ อายุ ๗๑

การศึกษา ประถมศึกษา - สถาบันการศึกษา -

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๘๘ หมู่ที่ ๖ บ้านทุ่งนาเมือง ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม

จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๔๒๒๐

สภาพทางครอบครัว สมรส - มีบุตร ๓ คน

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้ด้าน การทำขนมหมากเบ็ง

ผลงานที่ได้รับการยกย่อง

สามารถพับขนมหมากเบ็งด้วยใบตองกล้วย ให้ความรู้กับเด็ก และชาวบ้านที่สนใจในการทำขนมหมากเบ็ง

ชื่อ นางเพ็ง สกุล กอแก้ว

บ้านทุ่งนาเมือง ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภोजังเยียม จังหวัดอุบลราชธานี

วัน/เดือน/ปีเกิด - / - / ๒๔๙๖ อายุ ๗๑

การศึกษา ประถมศึกษา - สถาบันการศึกษา -

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๘๘ หมู่ที่ ๖ บ้านทุ่งนาเมือง ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภोजังเยียม

จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๔๒๒๐

สภาพทางครอบครัว สมรส - มีบุตร ๓ คน

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้ด้าน การถักไม้กวาดด้วยดอกหญ้า

ผลงานที่ได้รับการยกย่อง

สามารถถักไม้กวาดดอกหญ้า ให้ความรู้กับเด็กนักเรียน และชาวบ้านที่สนใจในการทำไม้กวาดจากดอกหญ้า

ชื่อ สี่ สกุล นานพันธ์

บ้านทุ่งนาเมือง ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภोजึงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

วัน/เดือน/ปีเกิด - / - / -อายุ -

การศึกษา ประถมศึกษา ๔ สถาบันการศึกษา โรงเรียนบ้านทุ่งนาเมือง

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ - หมู่ที่ ๖ บ้านทุ่งนาเมือง ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภोजึงเจียม

จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๔๒๒๐

สภาพทางครอบครัว สมรส -มีบุตร ๖ คน

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้ด้าน การถักไม้กวาดทางมะพร้าว

ผลงานที่ได้รับการยกย่อง

สามารถถักไม้กวาดทางมะพร้าว ให้ความรู้กับเด็กนักเรียน และชาวบ้านที่สนใจในการทำไม้กวาดทางมะพร้าว

ชื่อ เขียน สกุล แก้วมุกดา

บ้านทุ่งนาเมือง ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

วัน/เดือน/ปีเกิด ๑๓ / พฤศจิกายน / ๒๕๕๓ อายุ ๗๕

การศึกษา ประถมศึกษา ๔ สถาบันการศึกษา โรงเรียนบ้านทุ่งนาเมือง

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑๑๑ หมู่ที่ ๖ บ้านทุ่งนาเมือง ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม

จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๕๒๒๐

สภาพทางครอบครัว สมรส - มีบุตร ๔ คน

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้ด้าน การทำพาวัว

ผลงานที่ได้รับการยกย่อง

สามารถทำพาวัวในงานต่างๆ เช่นงานแต่ง งานบวช ขึ้นบ้านใหม่ ให้ความรู้กับเด็กนักเรียน และชาวบ้านที่สนใจในการทำพาวัว

ด้านศาสนาและวัฒนธรรม (พิธีพราหมณ์,การบายศรีสู่ขวัญ, การทำพานบายศรี)

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำพานบายศรี

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นางเวียง แต้มศรี

นางแถม เมืองกลาง

ที่อยู่ ๑๘ หมู่ ๑ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๔๒๒๐

ที่อยู่ ๑๓ หมู่ ๑ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๔๒๒๐

ความเป็นมา แรงบันดาลใจ ได้รับสืบทอดมาจากผู้เฒ่าผู้แก่และมีใจรักที่ จะสืบทอดวิชาจึงตั้งใจที่จะศึกษา เพื่อให้ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมอยู่สืบไปย่นรุ่นลูกรุ่นหลาน

รายละเอียดของภูมิปัญญา การทำพานบายศรีสู่ขวัญเป็นประเพณีโบราณ ที่บรรพบุรุษได้เคยปฏิบัติ กัน สืบๆ มา ถือกันว่าเป็นสิริมงคลอันดีโดยการนำใบตองมาห่อใบตองเป็นกรวยขนาดใหญ่พอควรวางไว้เป็น แกนกลาง ของพาน เมื่อวางริ้วทั้ง๔ ริ้วเสร็จแล้วให้รวบปลายสุดของริ้วทั้ง๔ เข้าหากันโดยมีกรวยที่ทำเป็น แกนเพื่อจะนำมา ประกอบในพิธีทางศาสนา

วัสดุ/อุปกรณ์ ใบตอง (ควรใช้ใบตองกล้วยตานี)พานแว่นฟ้าขนาดเล็กกลาง ใหญ่ผูกติดกันไว้ด้วยลวดและ รองพื้นพานด้วยโฟม ภาชนะปากกว้างสำหรับใส่น้ำแช่ใบตอง ๒ ใบ สารส้ม น้ำมะกอก ชนิดสีเหลือง หรือ ขาว ไม้ ปลายแหลม (ขนาดไม้เสียบลูกชิ้น) ประมาณ ๒๐-๓๐ อันดอกไม้(ดอกพุทุดอกดาวเรือง ดอกบานไม่รู้ รอย ฯลฯ) กรรไกรสำหรับตัดใบตอง ลวดเย็บกระดาษ

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น

พิธีพราหมณ์

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

นายจ็อก นันทะรักษ์

นายชัย เมืองกลาง

ที่อยู่ ๒๕ หมู่ ๑ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๔๒๒๐

ที่อยู่ ๓๐ หมู่ ๑ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๔๒๒๐

ความเป็นมา แรงบันดาลใจ ได้รับสืบทอดมาจากผู้เฒ่าผู้แก่และมีใจรัก สืบต่อวิชาจึงตั้งใจที่จะศึกษา เพื่อให้
ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมอยู่สืบไป ยันรุ่นลูกรุ่นหลาน ใช้ในพิธีทางศาสนา เช่นการบายศรีสู่ขวัญ
งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

รายละเอียดของภูมิปัญญา พราหมณ์กล่าวคำสวดอวยพร โดยเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะจับพานบายศรี
ไว้ในลักษณะที่ใช้แขนไขว้กันอยู่ด้าน บน จากนั้นพราหมณ์จะนำไข่ต้มปอกและใช้เส้นผมตัดตรงกลางเพื่อทำนายไข่
แดง ถ้าไข่แดงอยู่ตรงกลาง พอดีแสดงว่าบ่าวสาวจะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขและมั่นคงต่อไป เสร็จแล้วคู่บ่าวสาว
ต้องกินไข่คนละครึ่งใบ

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น จักสาน (ไม้กวาดทางมะพร้าว)
เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นางทองมี ศรีอ่อนตา

ที่อยู่ ๑๖ หมู่ ๑ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๔๒๒๐

ความเป็นมา ได้ความรู้มาจากการครูและเรียนรู้เอง เพื่อนำมาใช้ภายในครอบครัว เหลือจากใช้ก็แบ่งขายเพื่อนบ้าน เป็นการเพิ่มช่องทางการหารายได้อีกทางหนึ่งหลังจากเว้นว่างจากการทำไร่

รายละเอียดของภูมิปัญญา วัสดุที่ใช้หาได้จากภายในหมู่บ้าน หรือตามรั้วบ้านของตนเอง โดยเริ่มจากการนำ ก้านมะพร้าวมา เหลาเอาใบออก ให้เหลือแต่ก้านแล้วนำมาผึ่งแดดประมาณ ๒-๓ วันเตรียมด้ามไม้ไผ่จากนั้นก็ดำเนินการถักซึ่งต้องใช้ความละเอียด

วัตถุดิบ/อุปกรณ์ ๑.) ด้ามไม้ไผ่เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ นิ้วยาวเท่าไหล่ของผู้ทำ ขนาดและความ ยาวขึ้นอยู่กับความเหมาะสมตามความต้องการ

๒.) ทางมะพร้าว

๓.) เชือกไนลอนขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒ มิลลิเมตร ๔.) อุปกรณ์อื่นๆ ประกอบด้วย ตะปู๑ นิ้วมีดหินลับมีด ค้อน เลื่อย เศษผ้าไฟแช็คท่อนไม้รองตี ตะปูท่อนไม้เหลี่ยมหรือกลมสั้นยาวประมาณ ๑ คืบสำหรับม้วนเชือกไนลอน และช่วยการดึงเวลาถัก

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น จักสาน (ซ้อง) หวด
เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นายบุญ เมืองกลาง

ที่อยู่ ๑๓ หมู่ ๑ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ ๓๔๒๒๐
ความเป็นมา ได้รับสืบทอดความรู้มาจาก พ่อแม่เพื่อจักสานสิ่งของไว้ใช้เองกันภายในครอบครัวโดยไม่ ต้อง
ซื้อและใช้เป็นอาชีพเสริมหลังจากเสร็จสิ้นฤดูเพาะปลูกจากการทำไร่

รายละเอียดของภูมิปัญญา ซ้องเป็นเครื่องจักสานชนิดหนึ่งสานด้วยผิวไม้ไผ่ ปากแคบอย่างคอกหม้อมีฝาปิด
เปิดได้เรียกว่าฝา ซ้อง ฝาซ้องมีชนิดที่ทำด้วยกะลามะพร้าว และใช้ไม้ไผ่สานเป็นรูปกรวย ปลายกรวยแหลมปล่อย
เป็นซี่ไม้ไผ่เรียกว่างาแซง ซ้องใช้สำหรับใส่ปลาบู๋กึ่งหอย กบ เขียด นำไม้ไผ่ที่เป็นลำมาผ่าแล้วจักให้เป็นเส้นๆ
เสร็จแล้วเหลาให้เป็นเส้นบางๆ จะใช้เฉพาะที่ผิวเปลือกนอกในการสานตะซ้อง เพราะจะมีความทนทาน กว่าการใช้
ไส้ข้างใน ในการเหลาจะเหลาไว้หลาย ขนาด ถ้านำมาสานที่ตัวซ้องจะใช้เส้นที่ยาวและแบน ถ้านำมาทำที่ปากซ้อง
จะใช้เส้นเล็กและกลม เพื่อความแน่นหนา และคงทน ทำการสานโดยสานตั้งแต่ฐานของตะซ้องขึ้นมาก่อน โดยสาน
เป็นการสลับหนึ่งเว้นหนึ่ง

วัตถุดิบ/อุปกรณ์ ๑.) ไม้ไผ่ที่จักเป็นเส้นและเหลาเป็นเส้นบางๆตามความยาวที่ต้องการ

๒.) มีดสำหรับ เหลา ๑ อันต้องเป็นมีดที่คม

๓.) เศษผ้าสำหรับพันที่นิ้วชี้ใช้งานเมื่อเหลาไม้ไผ่ป้องกันการบาดเจ็บ

๔.) ฟ่อนไม้ที่ เหลาเป็นทรงกลม สำหรับทำแบบขนาดของปากตะซ้อง

ชื่อ - สกุล นางอัมพร บุญล้อม
ภูมิปัญญาด้านการทำไม้กวาดจากดอกหญ้า

ขั้นตอนวิธีการ

อุปกรณ์-วิธีการทำไม้กวาดดอกหญ้า

๑. เข็มเย็บกระสอบ
๒. เชือกฟาง
๓. ไม้ไผ่ ความยาวประมาณ ๘๐ ซม.
๔. ดอกหญ้า
๕. ตะปูขนาด ๑ นิ้ว จำนวน ๒ ตัว ขั้นตอนการทำไม้กวาด

วิธีทำไม้กวาดดอกหญ้า

๑. นำดอกหญ้ามาทำความสะอาดและตากแดดให้แห้งคัดเลือกเฉพาะดอกหญ้าที่มีคุณภาพ ดี
๒. นำดอกหญ้าปริมาณ ๑ กำมือ มัดให้เป็นวงกลม
๓. นำเข็มเย็บกระสอบ ซึ่งร้อยเชือกฟางไว้แล้ว แทะเข้าตรงกลางมัดดอกหญ้า แล้วถักขึ้นลงแบบหางปลา ให้ได้ ๓ ชั้น พร้อมจัดดอกหญ้าให้มีลักษณะแบน
๔. ตัดโคนดอกหญ้าให้เสมอกัน
๕. นำด้ามไม้ไผ่เจาะรูที่หัวไว้สำหรับห้อยเชือกและเจาะรูตรงปลายนำมาขัดด้วยก้อนจากนั้นเสียบเข้าตรงกลางมัดดอกหญ้า
๖. นำเชือกฟางมัดดอกหญ้าไว้ด้วยกัน โดยนำเชือกฟางมาสอดตรงรูที่เจาะ เพื่อป้องกันไม่ให้ดอกหญ้าออกจากกัน
๗. ตอกตะปูที่เตรียมไว้ เพื่อให้ดอกหญ้าติดกับด้ามไม้ไผ่ และมีความแข็งแรงขึ้น * เคล็ดลับทำให้ไม้กวาดแข็งแรง ควรนำดอกหญ้ายากแดดให้แห้งสนิทก่อนมัด จะได้ไม้กวาดที่มีความแข็งแรง ไม่หลุดง่าย เมื่อถึงเวลาใช้งาน

ภูมิปัญญาในการทำเครื่องประดับจากปิกแมลงทับ

ชื่อ - สกุล นางสาว บุญล้อม

ขั้นตอนวิธีการ

๑. จัดเตรียมปิกแมลงทับสวย ๆ แยกปิก ช่าย - ขวา

๒. เตรียมเข็ม และหมอนปักเข็ม (เอาไว้รองปัก หรือจะใช้หมอนอะไรก็ได้ที่ดีคือไม่ต้องนุ่มมาก เลือกเข็มขนาดที่เหมาะสมกับรูที่ต้องการสามารถใช้เข็มกลัดตัวใหญ่ก็ได้

๓. วางปิกหงาย (จะเจาะง่ายกว่าคว่ำ) จับเข็มให้แน่น ๆ ตามถนัด แล้วกดเจาะไม่แตกไม่หักไม่เสียหาย ปิกมีความแข็งแรง

๔. ร้อยใส่ห่วง ตามชิ้นงานสร้างสรรค์กาทำต่างหูอย่างง่าย

๕. นำห่วงที่ร้อยปิกแล้วมาต่อ ๆ กัน จะได้ต่างหูปิกแมลงทับอย่างง่าย

ภูมิปัญญาด้านการทำเครื่องจักสานจากไม้ไผ่

ชื่อ - สกุล นางสาวจูน พุทธิรักษา

ขั้นตอนวิธีการ

๑. นำปล้องไม้ไผ่มาตัดหัวท้าย ตัดเอาข้อออก ผ่าเป็นซีกทำเส้นตอกกว้างประมาณ ๒-๓ มม. ขูดให้เรียบและบาง
๒. นำเส้นตอกที่ได้มาสานเป็นรูปร่างกระติบข้าว หนึ่งลูกมี ๒ ผา มาประกอบกัน
๓. นำกระติบข้าวที่ได้จากข้อ (๒.) มาพับครึ่งให้เท่า ๆ กันพอดี เรียกว่าผา
๔. ขั้นตอนการทำผาปิด โดยจักเส้นตอกที่มีความกว้าง ๑ นิ้ว สานเป็นลายตามะกอก และลายขัด
๕. นำผาปิดหัวท้ายมาตัดเป็นวงกลม มาใส่เข้าที่ปลายทั้งสองข้าง
๖. ใช้ด้ายไนลอน และเข็มเย็บเข้าด้วยกันรอบผาปิดหัวท้าย
๗. นำก้านตาลที่ม้วนไว้มาเย็บติดกับผาล่าง ที่เป็นตัวกระติบข้าว
๘. นำกระติบข้าวที่ได้ไปรมควันจากฟางข้าว เพื่อกันแมลงเจาะ และเพื่อความสวยงาม ทนทาน ไม่เกิดราดำ
๙. นำไม้มาเหลาเป็นเส้นตอก กลมยาวเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒-๓ มม. ความยาวรอบ บาง เท่ากับผากระติบพันด้วยด้ายไนลอน แล้วเย็บติดผาขอบบน เพื่อความสวยงาม
๑๐. เจาะรูที่เชิงกระติบข้าว ด้วยเหล็กแหลม ๒ รู ให้ตรงข้ามกัน แล้วทำหูที่ผาด้านบน ตรงกับรูที่เจาะเชิงไว้
๑๑. ใช้ด้ายไนลอนสอดเข้าเป็นสายไว้สะพายไปมาได้สะดวก จะได้กระติบข้าวที่สำเร็จเรียบร้อย สามารถนำมาใช้และจำหน่ายได้

ภูมิปัญญาในการทำเครื่องจักสานจากไม้ไผ่

ชื่อ - สกุล นางม่อน ภูซุม

อุปกรณ์

๑ .ก้านมะพร้าวที่เหลาใบย่อยออกและผึ่งตากแดด

๒ ไม้สำหรับทำด้ามจับนิยมเป็นไม้ไผ่

๓.ลวด

๔.มีด

๕.ค้อน

๖.คีมตัด

๗.ตะปู

๘.สีน้ำมันกันสนิม

วิธีการ/ขั้นตอน

๑. นำก้านมะพร้าวที่เหลาและผึ่งแดดให้แห้งสนิทแล้วมามัดรวมกันเป็นมัดเล็ก ๆ ประมาณ ๖ มัด
๒. จากนั้นตัดโคนก้านให้เป็นระเบียบเสมอกัน ส่วนไม้ไผ่ที่เตรียมไว้ให้นำมาตอกตะปูบริเวณปลายไม้ ๒ จุด โดยแต่ละจุดควรถ่างกันประมาณ ๑๐ เซนติเมตร และที่สำคัญต้องตอกให้เหลือหัวตะปูโผล่ไว้ประมาณ ๑ เซนติเมตร แล้วนำเชือกหรือลวดมามัดกับหัวตะปูด้วย
๓. เสร็จแล้วให้เอาก้านมะพร้าวที่เราแบ่งไว้เป็นมัด ๆ มาล้อมปลายด้ามไม้ไผ่ โดยให้โคนก้านสูงกว่าตะปูเล็กน้อย แล้วนำเชือกหรือลวดที่เราผูกติดกับหัวตะปูไว้ทั้งสองจุดมามัดรอบก้านมะพร้าวให้แน่นชิดติดกัน
๔. อางมัดด้วยลวดทับอีกชั้นหรือตอกตะปูให้แน่น ป้องกันไม่ให้ทางมะพร้าวขยับขณะใช้งานสุดท้ายก็ทาสีน้ำมันกันสนิม จากนั้นตากแดดไว้สัก ๒-๓ วัน